

สรุปสถานการณ์ส่งออกไทยไปรัสเซีย 6 เดือนแรก ปี 2565

นับตั้งแต่ปลายเดือนกุมภาพันธ์ได้เกิดสถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างรัสเซีย-ยูเครน โดยรัสเซียได้เปิดปฏิบัติการพิเศษทางทหารกับยูเครนและต่อมากลุ่มประเทศตะวันตกและพันธมิตรที่สนับสนุนยูเครนได้ตอบโต้รัสเซียอย่างต่อเนื่องด้วยมาตรการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจอย่างเข้มข้นและรอบด้าน ส่วนหนึ่งเพื่อหวังกดดันระบบการเงินและการค้าระหว่างประเทศของรัสเซีย ซึ่งก็ส่งผลให้เกิดความปั่นป่วนทางเศรษฐกิจต่อรัสเซียตั้งแต่เดือนมีนาคมเป็นต้นมา โดยรัสเซียต้องตกเป็นฝ่ายตั้งรับและพยายามหามาตรการมาช่วยพยุงสถานการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศจนสามารถต้านทานแรงกดดันจากฝ่ายตะวันตกได้ดีระดับหนึ่ง อย่างไรก็ตามได้ส่งผลให้การส่งออกของไทยไปยังตลาดรัสเซียได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงนับตั้งแต่เดือนมีนาคมมาอย่างต่อเนื่อง โดยในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2565 มีมูลค่าการส่งออก **42.1 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เพิ่มขึ้นร้อยละ 63.43** เมื่อเทียบกับเดือนที่ผ่านมา แต่หากเทียบกับช่วงเดียวกันของปีที่ผ่านมา **ลดลงร้อยละ -52.69** ขณะนี้ไทยมีมูลค่าการส่งออกไปยังรัสเซียสะสมในช่วง 6 เดือนแรก **292.18 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หดตัวร้อยละ -36.02**

ตารางแสดงมูลค่าการส่งออกสินค้า 10 อันดับแรก เดือนมิถุนายน 2565

	ประเภทสินค้า	มูลค่า (ล้าน USD)	Δ %	สัดส่วน %
1	ผลไม้กระป๋องและแปรรูป	4.6	-13.39	10.91
2	เครื่องมือแพทย์และอุปกรณ์	4.5	n/a	10.75
3	ผลิตภัณฑ์ยาง	4.1	-43.74	9.86
4	เม็ดพลาสติก	4.1	6.71	9.77
5	เครื่องจักรกลและส่วนประกอบของเครื่องจักรกล	3.1	-36.05	7.49
6	ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง	2.4	327.86	5.59
7	อาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป	2.2	-0.75	5.33
8	ยางพารา	2.2	-14.94	5.16
9	น้ำมันสำเร็จรูป	1.8	12.40	4.24
10	สิ่งปรุงรสอาหาร	1.7	66.75	4.04
	รวม 10 อันดับแรก	30.8	04.60	73.15
	อื่นๆ	11.3	-81.02	26.85
	รวม	42.1	-52.69	100.00

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร

ในเดือนมิถุนายน 2565 สินค้าส่งออก 10 อันดับแรกของไทย มีสัดส่วนร้อยละ 73.15 ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมด มีอัตราขยายตัวร้อยละ 4.6 โดย **รถยนต์ อุปกรณ์ และส่วนประกอบ** ที่เคยเป็นหมวดที่ครองสัดส่วนมูลค่าสูงที่สุดอันดับหนึ่งมาโดยตลอดได้ตกไปอยู่อันดับที่ 14 ของเดือนนี้ หดตัวร้อยละ **-97.48** โดยรถยนต์ทุกประเภทไม่ปรากฏ

มูลค่าการส่งออกเหลืออยู่เลย เหลือเพียงส่วนประกอบและอุปกรณ์รถยนต์คิดเป็นมูลค่าเพียง 0.8 ล้านดอลลาร์สหรัฐเท่านั้น

จำนวน 5 ใน 10 อันดับแรกของสินค้าไทยที่ส่งไปรัสเซียในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2565 มีอัตราการขยายตัวในแดนลบ โดยมี **ผลิตภัณฑ์ยาง เครื่องจักรกลและส่วนประกอบของเครื่องจักรกล** และ **ยางพารา** ที่หดตัวลงในอัตราค่อนข้างสูง ขณะที่ **เครื่องมือแพทย์และอุปกรณ์ ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง** และ **สิ่งปรุงรสอาหาร** เป็นหมวดสินค้าที่มีอัตราการขยายตัวเป็นบวกในอัตราสูง ทั้งนี้ อุปสรรคสำคัญของการส่งออกในช่วงนี้คือมาตรการคว่ำบาตรที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งระหว่างประเทศและโลจิสติกส์ ดังนั้นมูลค่าการส่งออกของแต่ละรายการในแต่ละเดือนที่มีความผันผวนสูงอาจมีเหตุมาจากจังหวะและรอบเที่ยวเรือขนส่งของแต่ละรายการในแต่ละเดือนที่ไม่มีความแน่นอน

ตารางแสดงโครงสร้างการส่งออกสินค้าไทยไปยังรัสเซีย ช่วง 6 เดือนแรก ปี 2565

	ประเภทสินค้า	มูลค่า (ล้าน USD)	Δ %	สัดส่วน %
1	สินค้าเกษตรกรรม (กสิกรรม,ปศุสัตว์,ประมง)	25.02	-26.23	8.56
2	สินค้าอุตสาหกรรมการเกษตร	41.51	-17.98	14.21
3	สินค้าอุตสาหกรรม	217.40	-40.19	74.41
4	สินค้าแร่และเชื้อเพลิง	8.25	-4.75	2.82
	รวม	292.18	-36.02	100.00

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร

หากพิจารณาโครงสร้างสินค้าส่งออกจากไทยไปยังตลาดรัสเซียในช่วง 6 เดือนแรก ปี พ.ศ. 2565 พบว่าทุกกลุ่มประเภทสินค้ามีอัตราการขยายตัวในแดนลบทั้งสิ้น โดยมี **กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม** เป็นกลุ่มสินค้าหลักที่ครองส่วนแบ่งการส่งออกจากไทยทั้งหมดประมาณร้อยละ 74 ในส่วนนี้กระจายออกเป็นหมวดรถยนต์ อุปกรณ์ และส่วนประกอบเป็นสินค้าหลัก (สัดส่วนร้อยละ 25.44 ของการส่งออกทั้งหมดของไทยไปรัสเซีย) ตามมาด้วยผลิตภัณฑ์ยาง (ร้อยละ 12.33) เม็ดพลาสติก (ร้อยละ 6.13) เครื่องจักรกลและส่วนประกอบของเครื่องจักรกล (ร้อยละ 6.05) แผงสวิทช์และแผงควบคุมกระแสไฟฟ้า (ร้อยละ 3.08) และเครื่องปรับอากาศและส่วนประกอบ (ร้อยละ 2.54) กลุ่มรองลงมาเป็น **กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมการเกษตร** สัดส่วนรวมร้อยละ 14.21 ที่มีผลไม้กระป๋องและแปรรูป (ร้อยละ 5.09) เป็นสินค้านำของกลุ่ม ตามมาด้วยอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป (ร้อยละ 3.55) ถัดไปเป็น **กลุ่มสินค้าเกษตรกรรม** มีสัดส่วนร้อยละ 8.56 แบ่งเป็นกลุ่มสินค้ากสิกรรม (ร้อยละ 7.25) ประกอบด้วยยางพารา (ร้อยละ 2.91) ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง (ร้อยละ 1.79) ผลไม้สด แช่เย็น แช่แข็ง และแห้ง (ร้อยละ 1.03) และข้าว (ร้อยละ 0.80) ที่เป็นสินค้าหลัก รวมทั้งกลุ่มสินค้าประมง (ร้อยละ 1.31) ที่มีปลา (ร้อยละ 0.96) และกุ้ง (ร้อยละ 0.28) เป็นสินค้าหลัก

ตารางแสดงสรุปมูลค่าการส่งออกสินค้า 10 อันดับแรก ช่วง 6 เดือนแรก ปี 2565

	ประเภทสินค้า	มูลค่า (ล้าน USD)	Δ %	สัดส่วน %
1	รถยนต์ อุปกรณ์ และส่วนประกอบ	74.33	-48.02	25.44
2	ผลิตภัณฑ์ยาง	36.04	-17.19	12.33
3	เม็ดพลาสติก	17.92	5.79	6.13

4	เครื่องจักรกลและส่วนประกอบของเครื่องจักรกล	17.67	-35.62	6.05
5	ผลไม้กระป๋องและแปรรูป	14.87	-30.35	5.09
6	อาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป	10.38	-10.63	3.55
7	แผงสวิทช์และแผงควบคุมกระแสไฟฟ้า	9.01	-26.06	3.08
8	ยางพารา	8.51	-44.86	2.91
9	น้ำมันสำเร็จรูป	8.24	-4.20	2.82
10	เครื่องปรับอากาศและส่วนประกอบ	7.43	-68.25	2.54
รวม 10 อันดับแรก		204.40	-36.82	69.96
อื่นๆ		87.79	-34.09	30.04
รวม		292.18	-36.02	100.00

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร

นับจากวิกฤตยูเครนที่รัสเซียได้เริ่มปฏิบัติการพิเศษทางทหารในยูเครนในช่วงปลายเดือนกุมภาพันธ์ที่ผ่านมา ทำให้มูลค่าการส่งออกของไทยไปยังรัสเซียในเดือนมีนาคมหดตัวลงอย่างรุนแรงถึงร้อยละ -73 ต่อเนื่องมาในเดือนเมษายน -77 เดือนพฤษภาคม -65 และเดือนมิถุนายน -53 ซึ่งพอจะสังเกตได้ว่ามีแนวโน้มการชะลอตัวที่ลดลงเป็นลำดับโดยคาดว่ามีความเสียหายจากปัญหาการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศของรัสเซียมีพัฒนาการที่ดีขึ้น ทั้งนี้ภาวะวิกฤตนี้จะยืดเยื้อต่อไปและยังไม่ที่ท่าว่าจะสิ้นสุดลงในอนาคตอันใกล้

สินค้าหลักทุกหมวดล้วนได้รับผลกระทบไม่มากก็น้อยจากมาตรการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจของประเทศตะวันตก ไม่ว่าจะเป็นระบบการโอนเงินระหว่างประเทศ ความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยน การเข้าถึงเงินสกุลหลัก การขาดแคลนชิ้นส่วนในระบบห่วงโซ่อุปทาน และที่สำคัญที่สุดคือระบบการขนส่งและโลจิสติกส์ที่ถูกจำกัดและขาดความแน่นอน

สถานการณ์การส่งออกของไทยไปยังตลาดรัสเซีย

จากมาตรการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรงที่สุดในประวัติศาสตร์ของกลุ่มประเทศตะวันตกและพันธมิตรที่มีต่อรัสเซียอันเนื่องมาจากการปฏิบัติการพิเศษทางทหารของรัสเซียในยูเครน โดยมาตรการคว่ำบาตรมุ่งเป้าไปที่ระบบการเงินและการค้าระหว่างประเทศซึ่งหวังว่าจะกดดันให้เกิดความระส่ำระสายในภาคเศรษฐกิจของรัสเซียจนมีผลกับความมั่นคงของรัฐบาล

ขณะนี้เวลาผ่านไปห้าเดือน มาตรการคว่ำบาตรฯ เหล่านี้ยังไม่สามารถทำลายเศรษฐกิจของรัสเซียในภาพรวมได้ อย่างเป็นทางการอย่างที่คาดหวัง โดยรัสเซียยังคงสามารถขายพลังงานและสินค้าโภคภัณฑ์ได้ในราคาที่สูงแถมยังมีอำนาจต่อรองเหนือกว่าสหภาพยุโรปที่จำเป็นต้องอาศัยพลังงานของรัสเซียจนสามารถบังคับให้ประเทศที่ไม่เป็นมิตรต้องชำระค่าพลังงานเป็นเงินสกุลรูเบิลได้ อีกทั้งรัสเซียยังสามารถหามาตรการอื่น ๆ มารับมือเพื่อพยุงค่าเงินรูเบิลไว้ได้อย่างน่าพอใจแม้ว่าจะถูกแซ่แข่งเงินสำรองระหว่างประเทศที่อยู่ภายนอกประเทศไม่ต่ำกว่า 3 แสนล้านดอลลาร์สหรัฐ ส่วนผลกระทบทั่วไปเท่าที่สังเกตได้ชัดเจนคือเกิดภาวะเงินเฟ้อและการขาดแคลนสินค้าบางอย่างที่รัสเซียไม่สามารถนำเข้าได้เหมือนเดิม

นอกจากจะไม่สามารถสั่นคลอนเศรษฐกิจของรัสเซียได้อย่างที่ตั้งใจแล้ว ฝั่งประเทศที่เป็นคู่ขัดแย้งกับรัสเซียกลับต้องประสบกับปัญหาทางด้านเศรษฐกิจเสียเอง ไม่ว่าจะเป็นราคาค่าพลังงานที่แพงขึ้น ภาวะเงินเฟ้อ ขาดแคลน

อาหารและปุ๋ยในการเพาะปลูก และการหาแหล่งขุดเซตด้านพลังงาน เป็นต้น ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อเนื่องเป็นวงกว้างไปทั่วโลก

อย่างไรก็ตาม ด้วยมาตรการคว่ำบาตรฯ จำนวนมหาศาลและยังมีทยอยเพิ่มเติมออกมาอย่างต่อเนื่อง ทำให้รัสเซียต้องได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้โดยเฉพาะในระยะยาว เช่น ธุรกิจของต่างชาติที่ทยอยถอนตัวออกจากรัสเซีย การขาดแคลนอุปกรณ์และชิ้นส่วนของยานยนต์และระบบการผลิต และการขาดเงินลงทุนและเทคโนโลยีจากต่างประเทศ เป็นต้น

ในส่วนของการค้าไทยกับรัสเซียมีมูลค่าไม่มากนัก หมวดสินค้าอุตสาหกรรมหลักที่ไทยส่งออกไปรัสเซียคือ รถยนต์ อุปกรณ์ และส่วนประกอบ ที่เคยมีสัดส่วนการส่งออกสูงถึงร้อยละ 30 ซึ่งหากรวมเอาขบวนรถยนต์และเครื่องยนต์สันดาปภายในแบบลูกสูบและส่วนประกอบเข้าไปด้วยแล้ว ก็จะทำให้มีสัดส่วนรวมถึงร้อยละ 40 ของการส่งออกของไทยทั้งหมด

ในสถานการณ์ความขัดแย้งรัสเซีย-ยูเครนครั้งนี้ ญีปุ่นก็ได้ร่วมเป็นพันธมิตรที่แนบแน่นกับกลุ่มประเทศตะวันตกที่ได้ ออกมาตรการคว่ำบาตรฯ ต่อรัสเซียและได้ถูกรัสเซียขึ้นบัญชีว่าเป็นประเทศที่ไม่เป็นมิตร ด้วยเหตุนี้ญีปุ่นจึงได้ลดความสัมพันธ์ระหว่างกันกับรัสเซียในหลายมิติรวมทั้งการค้าและการลงทุน โดยโรงงานประกอบรถยนต์ญี่ปุ่นได้หยุดการผลิตในรัสเซียชั่วคราวด้วยการอ้างการขาดแคลนชิ้นส่วน เช่นเดียวกับรถยนต์ญี่ปุ่นที่ประกอบในประเทศไทยก็ได้ระงับการส่งออกไปยังรัสเซียโดยสิ้นเชิง ดังนั้น มูลค่าการส่งออกรวมของไทยไปยังรัสเซียในปี พ.ศ. 2565 จะหดตัวลงอย่างรุนแรงอย่างแน่นอน

สำหรับสินค้าอื่น ๆ ที่ไทยส่งออกไปยังรัสเซีย ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ยาง เครื่องปรับอากาศและส่วนประกอบ ยางพารา และอาหาร ซึ่งมีประเด็นปัญหาสำคัญที่สุดในขณะนี้คือการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศที่มีผลมาจากมาตรการคว่ำบาตรฯ ข้ำเติมปัญหาความปั่นป่วนด้านโลจิสติกส์ทั่วโลกที่มีมาตั้งแต่ช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19 โดยเฉพาะกรณีที่สายการบินเรือหลักและท่าเรือสำคัญในยุโรปงดการให้บริการสินค้าเข้า-ออกรัสเซีย รวมทั้งการตรวจค้นสินค้าอย่างเข้มข้นของศุลกากรในยุโรปก่อให้เกิดต้นทุนค่าตักค้ำที่ท่าเรือในยุโรปจำนวนมาก ซึ่งเส้นทางการขนส่งหลักทางทะเลของสินค้าไทยมักใช้เส้นทางผ่านยุโรปไปยังท่าเรือเมืองเซนต์ปีเตอส์เบิร์กจึงได้รับผลกระทบอย่างเต็มที่ เหลือเพียงท่าเรือเมืองวลาดิวอสตอคในตะวันออกไกลของรัสเซียที่จำเป็นต้องขนส่งต่อจากท่าเรือโดยทางรางไปยังฝั่งตะวันตกที่เป็นที่ตั้งของเมืองเศรษฐกิจอีกทอดหนึ่ง ซึ่งขีดความสามารถขนส่งทางรางมีจำกัดไม่เพียงพอต่อความต้องการในปัจจุบันและมีต้นทุนการขนส่งสูงกว่าทางเรือ

ส่วนการขนส่งสินค้าทางอากาศก็เป็นไปอย่างจำกัด เนื่องจากการปิดน่านฟ้าระหว่างระหว่างรัสเซียกับประเทศที่ไม่เป็นมิตร รวมทั้งสายการบินพาณิชย์ของรัสเซียก็ต้องหยุดปฏิบัติการบินระยะไกลจากสาเหตุที่ธุรกิจให้เช่าเครื่องบินในยุโรปยกเลิกสัญญาเช่าและบริษัทเครื่องบินงดการให้บริการด้านเทคนิคและจัดหาอะไหล่ให้แก่รัสเซีย จึงเหลือสายการบินต่างชาติเพียงไม่กี่สายที่ยังให้บริการระหว่างไทยกับรัสเซียโดยต้องมีการแวะเปลี่ยนเครื่องในประเทศที่สาม โดยมีการปรับราคาค่าโดยสารและค่าขนส่งสินค้าขึ้นแพงขึ้นกว่าเดิมมาก ด้วยเหตุนี้จึงเห็นควรให้ผู้ส่งออกไทยพิจารณาปรับราคาสั่งซื้อสินค้าจากรัสเซียอย่างระมัดระวัง โดยเฉพาะสินค้าที่มีความอ่อนไหวเกี่ยวกับระยะเวลาการส่งมอบหรือมีอายุสินค้าเพื่อวางจำหน่ายสั้น

อนึ่ง จากการสำรวจสินค้าในตลาดค้าปลีกในกรุงมอสโก พบว่ากลุ่มสินค้าอาหารจากเอเชียบางรายการเริ่มขาดตลาด และมีการปรับราคาจำหน่ายเพิ่มขึ้นกว่าเดิม 2 - 3 เท่าตัว ท่ามกลางภาวะเงินเฟ้อสูงเกือบร้อยละ 20 ทั้งนี้ด้วยเหตุ

ที่สินค้าอาหารไทยเป็นสินค้าทางเลือก มีใช้สินค้าอาหารหลักของชาวรัสเซีย จึงคาดว่าความต้องการสินค้าอาหารจากไทยทุกประเภทจะปรับตัวลดลงมากในปี

ในขั้นนี้ หากสถานการณ์ที่ไม่ปกติยืดเยื้อออกไปและอุปสรรคการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศไม่บรรเทาลง คาดว่ามูลค่าการส่งออกของไทยไปยังตลาดรัสเซียในปี พ.ศ. 2565 จะปรับตัวลดลงประมาณร้อยละ -55